

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (peto vijeće)

4. listopada 2018.*

„Direktiva 2007/64/EZ – Platne usluge na unutarnjem tržištu – Pojam ‚račun za plaćanje‘ – Eventualna uključenost štednog računa koji svojem korisniku omogućuje polaganje i podizanje sredstava putem tekućeg računa otvorenog na njegovo ime”

U predmetu C-191/17,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud, Austrija), odlukom od 28. ožujka 2017., koju je Sud zaprimio 13. travnja 2017., u postupku

Bundeskammer für Arbeiter und Angestellte

protiv

ING-DiBa Direktbank Austria Niederlassung der ING-DiBa AG,

SUD (peto vijeće),

u sastavu: J. L. da Cruz Vilaça (izvjestitelj), predsjednik vijeća, E. Levits, A. Borg Barthet, M. Berger i F. Biltgen, suci,

nezavisni odvjetnik: E. Tanchev,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Bundeskammer für Arbeiter und Angestellte, W. Reichholf, *Rechtsanwalt*,
- za ING-DiBa Direktbank Austria Niederlassung der ING-DiBa AG, A. Zahradnik, *Rechtsanwalt*,
- za njemačku vladu, D. Klebs i T. Henze, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, H. Tserepa-Lacombe i T. Scharf, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 19. lipnja 2018.,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: njemački

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 4. točke 14. Direktive 2007/64/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. studenoga 2007. o platnim uslugama na unutarnjem tržištu i o izmjeni direktiva 97/7/EZ, 2002/65/EZ, 2005/60/EZ i 2006/48/EZ te stavljanju izvan snage Direktive 97/5/EZ (SL 2007., L 319, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 10., svezak 2., str. 172.; u daljnjem tekstu: Direktiva o platnim uslugama).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Bundeskammer für Arbeiter und Angestellte (Savezna komora radnika i zaposlenika), koja ima procesnu legitimaciju za zastupanje interesa potrošača, i ING-DiBa Direktbank Austria Niederlassung der ING-DiBa AG (u daljnjem tekstu: ING-DiBa Direktbank Austria) o zakonitosti općih uvjeta ugovora koje je ta banka nudila.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva o platnim uslugama

- 3 Članak 2. stavak 1. Direktive o platnim uslugama određuje da se „[ta] [d]irektiva primjenjuje na platne usluge pružene u Zajednici [...]”.
- 4 U članku 4. navedene direktive određuje se:

„Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

[...]

3. „platna usluga” znači poslovna aktivnost navedena u Prilogu;

[...]

5. „platna transakcija” znači čin polaganja, prijenosa ili podizanja novčanih sredstava koji inicira platitelj ili primatelj plaćanja bez obzira na osnovne obveze iz odnosa između platitelja [i] primatelja plaćanja;

[...]

14. „račun za plaćanje” znači račun koji se vodi u ime jednog ili više korisnika platnih usluga, a koji se koristi za izvršavanje platnih transakcija;

[...]”
- 5 U Prilogu toj direktivi se kao „platne usluge” kvalificiraju, među ostalim:

„2. Usluge koje omogućuju podizanje gotovine s računa za plaćanje te svi poslovi potrebni za vođenje računa za plaćanje.

3. Izvršenje platnih transakcija, uključujući prijenos novčanih sredstava na račun za plaćanje kod pružatelja platnih usluga korisnika ili kod drugog pružatelja platnih usluga:

 - izvršenje izravnih terećenja uključujući jednokratna izravna terećenja,

- izvršenje platnih transakcija putem platnih kartica ili sličnog sredstva,
- izvršenje kreditnih transfera, uključujući trajne naloge[.]”

Direktiva o računima za plaćanje

- 6 Sukladno uvodnoj izjavi 12. Direktive 2014/92/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 23. srpnja 2014. o usporedivosti naknada povezanih s računima za plaćanje, prebacivanju računa za plaćanje i pristupu računima za plaćanje s osnovnim uslugama (SL 2014., L 257, str. 214.; u daljnjem tekstu: Direktiva o računima za plaćanje):

„Odredbe ove Direktive koje se odnos[e] na usporedivost naknada i prebacivanje računa za plaćanje trebal[e] bi se primjenjivati na sve pružatelje platnih usluga, kako je određeno Direktivom [o platnim uslugama]. [...] Sve odredbe ove Direktive trebale bi se primjenjivati na račune za plaćanje putem kojih potrošači mogu provoditi sljedeće transakcije: polaganje novčanih sredstava, podizanje gotova novca te izvršavanje i primanje platnih transakcija u korist i od trećih osoba, uključujući izvršavanje kreditnih transfera. [...] [R]ačuni poput štednih računa [...] u načelu bi trebali biti izuzeti iz područja primjene ove Direktive. Međutim, ako bi se ti računi koristili za svakodnevne platne transakcije i ako bi sadržali sve funkcije koje su navedene u tekstu iznad, oni će spadati u područje primjene ove Direktive [...]”

- 7 U uvodnoj izjavi 14. te direktive navodi se:

„Definicije sadržane u ovoj Direktivi trebale bi biti u najvećoj mogućoj mjeri usklađene s onima iz drugih zakonodavnih akata Unije, a posebno s onima sadržanima u Direktivi [o platnim uslugama].”

- 8 Članak 1. stavak 6. Direktive o računima za plaćanje predviđa:

„Ova Direktiva primjenjuje se na račune za plaćanje putem kojih potrošači mogu barem:

- (a) uplatiti novčana sredstva na račun za plaćanje;
- (b) podići gotov novac s računa za plaćanje;
- (c) izvršavati i primati platne transakcije, uključujući kreditne transfere, u korist treće strane ili od treće strane.

[...]”

- 9 Članak 2. te direktive određuje:

„Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

[...]

3. „račun za plaćanje” znači račun na ime jednog ili više potrošača koji se koristi za izvršavanje platnih transakcija;

[...]”

Austrijsko pravo

- 10 Članak 3. Zahlungsdiensteegesetza (Zakon o platnim uslugama) (BGBl. I, 66/2009; u daljnjem tekstu: ZaDiG) određuje:

„U smislu ovog zakona pojedini pojmovi imaju sljedeće značenje:

[...]

5. platna transakcija jest polaganje, podizanje ili prijenos novčanih sredstava koje je inicirao platitelj ili primatelj plaćanja, bez obzira na to kakve su obveze iz odnosa između platitelja i primatelja plaćanja;

6. platni sustav jest sustav za prijenos novčanih sredstava uređen s formalnim i standardiziranim postupcima i zajedničkim pravilima za obradu, obračun ili namiru platnih transakcija;

7. platitelj jest osoba koja je nositelj računa za plaćanje i koja daje nalog ili suglasnost za plaćanje s tog računa ili, ako račun za plaćanje ne postoji, osoba koja daje nalog za plaćanje;

8. primatelj plaćanja jest osoba za koju su namijenjena novčana sredstva koja su predmet platne transakcije;

[...]

10. korisnik platnih usluga jest osoba koja se koristi platnom uslugom u svojstvu platitelja i/ili primatelja plaćanja;

11. potrošač jest fizička osoba koja u ugovorima o platnim uslugama uređenima ovim zakonom djeluje s ciljem koji nije njegova poslovna ili profesionalna djelatnost;

[...]

13. račun za plaćanje jest račun na ime jednog ili više korisnika platnih usluga, a koristi se za izvršavanje platnih transakcija.”

- 11 Članak 31. Bankwesengesetza (Zakon o bankarskom sektoru) (BGBl. 532/1993), u tekstu objavljenom u BGBl. I, 118/2016, predviđa:

„(1) Štedni depoziti su novčana sredstva deponirana u kreditnim institucijama čiji cilj nije korištenje u platnim transakcijama već plasiranje, te se oni kao takvi mogu primiti samo uz izdavanje posebnih isprava (štedne isprave) [...].

[...]”

Glavni postupak i prethodno pitanje

- 12 ING-DiBa Direktbank Austria nudi internetske štedne račune na kojima njegovi klijenti mogu putem usluge telebankarstva obavljati polaganje i podizanje sredstava. Navedeni se prijenosi moraju uvijek obavljati preko referentnih računa otvorenih na ime tih klijenata. Ti referentni računi su tekući računi koje navedeni klijenti mogu imati ne samo u ING-DiBa Direktbank Austria već i u drugim bankama. Sud koji je uputio zahtjev navodi da prijenosi koji se obavljaju s tih internetskih štednih računa ili na njih ne iziskuju korištenje pružatelja platnih usluga.

- 13 Navedeni internetski štedni računi su računi koji su dostupni po viđenju, što znači da klijenti mogu u svakom trenutku raspolagati iznosima koji su na njih uplaćeni, bez negativnih posljedica za prinos od kamata.
- 14 Spor iz glavnog postupka tiče se odredbi iz općih uvjeta ugovora koje je koristio ING-DiBa Direktbank Austria. Savezna komora radnika i zaposlenika smatra da su neke od tih odredbi u suprotnosti sa ZaDiG-om – zakonom kojim se u unutarnje pravo prenosi Direktiva o platnim uslugama – te da su stoga nezakonite.
- 15 U svrhu donošenja odluke o zakonitosti tih odredbi sud koji je uputio zahtjev, Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud, Austrija), smatra da prethodno treba dotaknuti pitanje primjene ZaDiG-a. U tom kontekstu taj sud mora utvrditi treba li internetske štedne račune poput onih koje nudi ING-DiBa Direktbank Austria smatrati „računima za plaćanje” u smislu te direktive, slijedom čega bi bili obuhvaćeni područjem primjene te direktive.
- 16 Sud koji je uputio zahtjev navodi među ostalim da se zbog same činjenice da se koristi izraz „štedni račun” takav račun ne može isključiti iz područja primjene Direktive o platnim uslugama. No imajući u vidu namjenu internetskih štednih računa, tj. deponiranje štednje, postavlja pitanje može li se smatrati da oni služe za obavljanje platnih transakcija.
- 17 U tom je kontekstu Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Trebali li članak 4. točku 14. Direktive [o platnim uslugama] tumačiti na način da internetski štedni račun na koji klijent može putem usluge telebankarstva izvršavati (na temelju plativosti po viđenju i bez posebnog sudjelovanja banke) transakcije polaganja na referentni račun i podizanja s njega glasi na njegovo ime (tekući račun otvoren u Austriji) također ulazi u pojam „račun za plaćanje” i da je stoga obuhvaćen područjem primjene te direktive?”

O prethodnom pitanju

- 18 Sud koji je uputio zahtjev svojim pitanjem u bitnome pita treba li članak 4. točku 14. Direktive o platnim uslugama tumačiti na način da pojam „račun za plaćanje” uključuje štedni račun koji omogućuje raspolaganje iznosima depozita po viđenju i s kojeg se transakcije polaganja i podizanja mogu obavljati samo putem tekućeg računa, tzv. „referentnog računa”.
- 19 Uvodno treba reći da prilikom tumačenja odredbe prava Unije valja uzeti u obzir ne samo njezin tekst već i kontekst i ciljeve propisa kojeg je ona dio (presude od 2. rujna 2015., Surmačš, C-127/14, EU:C:2015:522, t. 28., i od 16. studenoga 2016., DHL Express (Austria), C-2/15, EU:C:2016:880, t. 19.).
- 20 Valja stoga u prvom redu podsjetiti da članak 4. točka 14. Direktive o platnim uslugama definira račun za plaćanje kao „račun koji se vodi u ime jednog ili više korisnika platnih usluga i koji se koristi za izvršavanje platnih transakcija”.
- 21 Članak 4. točka 5. te direktive definira platnu transakciju kao „čin polaganja, prijenosa ili podizanja novčanih sredstava koji inicira platitelj ili primatelj plaćanja bez obzira na osnovne obveze iz odnosa između platitelja [i] primatelja plaćanja”.
- 22 U članku 4. točki 3. navedene direktive platna usluga se definira kao „poslovna aktivnost navedena u [p]rilogu” toj direktivi. Primjerice, u točki 2. tog priloga navodi se da su platne usluge „[u]sluge koje omogućuju podizanje gotovine s računa za plaćanje te svi poslovi potrebni za vođenje računa za plaćanje”. Također, u točki 3. tog priloga među platne usluge je uključeno izvršenje platnih

transakcija, uključujući prijenos novčanih sredstava na račun za plaćanje kod pružatelja platnih usluga korisnika ili kod drugog pružatelja platnih usluga, u što ulaze i izvršenja izravnih terećenja, platnih transakcija putem platnih kartica i kreditnih transfera.

- 23 Kao što je to nezavisni odvjetnik naveo u točkama 28., 30. i 36. svojeg mišljenja, iz teksta tih odredbi se samo po sebi ne može utvrditi uključuje li pojam „račun za plaćanje” račune poput onih iz glavnog postupka kod kojih se za provedbu platne transakcije traži jedan međukorak, odnosno prijenos novčanih sredstava između štednog i tekućeg računa korisnika.
- 24 Imajući u vidu taj zaključak, u drugom redu valja analizirati zakonodavni kontekst u koji ulazi Direktiva o platnim uslugama.
- 25 U tom smislu valja posebno razmotriti Direktivu o računima za plaćanje.
- 26 Naime, iako se ta direktiva izravno ne primjenjuje na spor iz glavnog postupka, u njezinoj se uvodnoj izjavi 12. navodi da se ona mora primjenjivati na sve pružatelje platnih usluga u smislu Direktive o platnim uslugama. Također, u uvodnoj izjavi 14. Direktive o računima za plaćanje navodi se da bi definicije sadržane u toj direktivi morale biti u najvećoj mogućoj mjeri usklađene s onima iz drugih zakonodavnih akata Unije, a posebno s onima sadržanima u Direktivi o platnim uslugama.
- 27 Kada je riječ o pojmu „račun za plaćanje”, treba najprije reći da je definicija iz članka 2. točke 3. Direktive o računima za plaćanje gotovo jednaka onoj iz članka 4. točke 14. Direktive o platnim uslugama. Naime, kao što je to nezavisni odvjetnik naveo u točki 54. svojeg mišljenja, jedina razlika je u tome što je izraz „potrošač” iz prvonavedene definicije u drugonavedenoj zamijenio izraz „korisnik platnih usluga”, što ne odražava bitnu razliku u definiciji tog pojma već prije razliku u ciljevima između dviju predmetnih direktiva.
- 28 Nadalje, valja naglasiti da se u uvodnoj izjavi 12. Direktive o računima za plaćanje među ostalim navodi da su štedni računi isključeni iz područja primjene te direktive jer nisu računi za plaćanje, osim ako se ne mogu koristiti za izvršavanje svakodnevnih platnih transakcija.
- 29 Dakle, iako štedni računi u načelu ne ulaze u definiciju pojma „račun za plaćanje”, takvo isključenje ipak nije apsolutno. Naime, iz navedene uvodne izjave 12. slijedi, s jedne strane, da sama činjenica da se račun zove „štedni račun” nije sama po sebi dovoljna da bi se isključila kvalifikacija „račun za plaćanje” i, s druge strane, da odlučujući kriterij za tu kvalifikaciju leži u mogućnosti izvršavanja svakodnevnih platnih transakcija s takvog računa.
- 30 U tom smislu, treba uzeti u obzir članak 1. stavak 6. Direktive o računima za plaćanje koji predviđa da se ona primjenjuje na račune za plaćanje putem kojih potrošači mogu barem uplatiti novčana sredstva na račun za plaćanje, podići gotov novac s računa za plaćanje te izvršavati i primati platne transakcije, uključujući kreditne transfere, u korist treće osobe ili od treće osobe.
- 31 Iz toga slijedi da mogućnost da se s tog računa obavljaju platne transakcije u korist trećih osoba ili da se one primaju od trećih osoba jest sastavni dio pojma „račun za plaćanje”.
- 32 Račun s kojega se takve platne transakcije ne mogu obavljati izravno već je za njihovo obavljanje potrebno korištenje posredničkog računa ne može se stoga smatrati „računom za plaćanje” u smislu Direktive o računima za plaćanje i, shodno tome, u smislu Direktive o platnim uslugama.
- 33 Iz svih navedenih razmatranja slijedi da na postavljeno pitanje valja odgovoriti da članak 4. točku 14. Direktive o platnim uslugama treba tumačiti na način da pojam „račun za plaćanje” ne uključuje štedni račun koji omogućuje raspolaganje iznosima depozita po viđenju i s kojeg se transakcije polaganja i podizanja sredstava mogu obavljati samo putem tekućeg računa.

Troškovi

- 34 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke iz glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (peto vijeće) odlučuje:

Članak 4. točku 14. Direktive 2007/64/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. studenoga 2007. o platnim uslugama na unutarnjem tržištu i o izmjeni direktiva 97/7/EZ, 2002/65/EZ, 2005/60/EZ i 2006/48/EZ te stavljanju izvan snage Direktive 97/5/EZ treba tumačiti na način da pojam „račun za plaćanje” ne uključuje štedni račun koji omogućuje raspolaganje iznosima depozita po viđenju i s kojeg se transakcije polaganja i podizanja sredstava mogu obavljati samo putem tekućeg računa.

Potpisi